

Οι κοινωνικές ανισότητες και η τύχη της Κεντροαριστεράς

Μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα, η ανισότητα ήταν μια συνηθισμένη κατάσταση. Όπως αναφέρει και ο Johan Norberg στο βιβλίο «Πρόσδος - 10 λόγοι για να ανυπομονούμε για το μέλλον», έως το 1820 μ.Χ. το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξήθηκε μόνο κατά 50%.

Τα ποσοστά ακραίας φτώχειας σε χώρες όπως η Γαλλία, η Βρετανία, οι ΗΠΑ, άγγιζαν το 40%-50% του πληθυσμού, ενώ στη Σκανδιναβία και στη Γερμανία, το 60%-70%. Με άλλα λόγια, το να είσαι άστεγος, επαίτης και στο κατώφλι του άλλου κόσμου γύρω στα 40, ήταν μια συνηθισμένη κατάσταση.

Όλα αυτά άλλαξαν με τη βιομηχανική επανάσταση. Η καινοτομία του αυτοματισμού επέτρεψε στην παραγωγή να εκτιναχθεί και στο κεφάλαιο να αρχίσει να συσσωρεύεται. Το εργατικό κίνημα δημιουργείται δίπλα σε θεσμούς όπως η Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης και η Ασφάλεια Ζωής.

Ο Μαρξ είναι ο πρώτος που αντιλαμβάνεται την κοινωνική σύγκρουση που επωάζει η ανισότητα των βιομηχάνων με τους εργάτες, του κέρδους δηλαδή με τον μισθό. Όμως είναι τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της δυτικής Ευρώπης και κυρίως της Γερμανίας (SPD) που καλούνται να αποφασίσουν στο δίλημμα «επανάσταση ή μεταρρύθμιση». Αποφασίζουν το δεύτερο.

Έτσι, η πίεση που ασκεί το εργατικό κίνημα στους εργοδότες πετυχαίνει κάτι μοναδικό: την «κοινωνικοποίηση» του καπιταλισμού. Το πρώτο εθνικό σύστημα υγείας εμφανίζεται στη Γερμανία το 1883, η πρώτη εθνική σύνταξη στην ίδια χώρα το 1889 και στη Γαλλία το 1910, η καθολική κοινωνική ασφάλιση στη Σουηδία το 1913, το πρώτο οικογενειακό επίδομα στη Νορβηγία το 1948.

Οι περισσότερες από αυτές τις μεταρρυθμίσεις προωθούνται από συντηρητικά κόμματα στην προσπάθειά τους να αυξήσουν την παραγωγικότητα της εργασίας και τη βιομηχανική παραγωγή. Αντιλαμβάνονται ότι η προστασία του εργαζομένου, η αναγνώριση δικαιωμάτων, η δημοκρατική αντιπροσώπευση και ο εξανθρωπισμός του καπιταλισμού είναι το διαβατήριο για την κοινωνική συμβίωση.

Τα 40 περίπου χρόνια που ακολούθησαν το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, τα εργατικά και σοσιαλδημοκρατικά κόμματα κυριαρχούν.

Και χρησιμοποιούν τέσσερα βασικά εργαλεία για να καταπολεμήσουν την ανισότητα και την εξαθλίωση: προοδευτική φορολόγηση με επιδόματα, επιδίωξη της πλήρους απασχόλησης, κεντρικός σχεδιασμός και κρατικοποιήσεις, συλλογικές διαπραγματεύσεις

και αύξηση της επιρροής των συνδικάτων στον καθορισμό των μισθών. Όταν, όμως, οι οικονομίες ανοίγουν, το διεθνές εμπόριο διευρύνεται, οι τράπεζες αναδιανέμουν τον πλούτο μέσα από τα στεγαστικά δάνεια και το κεφάλαιο ταξιδεύει από χώρα σε χώρα, οι παραδοσιακές βιομηχανίες καταρρέουν και τα παραπάνω εργαλεία σκουριάζουν.

Σαν να μη φτάνουν αυτά, έρχεται και η αυτοματοποίηση, η εκθετική καινοτομία και η ρομποτική να απειλήσει εκατοντάδες επαγγέλματα. Αλλά θα καταργηθούν, άλλα θα αλλάξουν. Οι χαμένοι πια της παγκοσμιοποίησης δεν είναι μόνο οι βιομηχανικοί εργάτες, αλλά και οι μισθωτοί, οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι αγρότες, οι συνταξιούχοι, οι προσοντούχοι νέοι.

Οι ανισότητες σήμερα και διευρύνονται και πολλαπλασιάζονται σε κάθε τομέα της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, ιδιαίτερα στο Βόρειο Ημισφαίριο που γερνά και φοβάται όλο και περισσότερο τους «ξένους». Η νέα εποχή αντανακλάται ήδη στην εργασία: μικροδουλειές, εργαζόμενοι φτωχοί, έμφαση σε δεξιότητες, το τέλος της καριέρας.

Ελλάδα και Ευρώπη βρίσκονται μπροστά σε μεγάλα προβλήματα, παρά τον επιφανειακό εφησυχασμό. Η ανισότητα δεν τιθασεύεται μόνο με εθνικά μέσα. Αντί να μιλάνε διαρκώς για το «ελάχιστο», οι προοδευτικοί πρέπει να βγουν μπροστά και να μιλήσουν για τα συστατικά μιας δίκαιης και ευημερούσας ευρωπαϊκής κοινωνίας που θα ζει περισσότερο και καλύτερα.

Ειδικά στην Ελλάδα, η τύχη της Κεντροαριστεράς είναι συνδεδεμένη με τη μεταμνημονιακή μας πορεία.

Παναγιώτης Βλάχος, Νομικός και σύμβουλος καινοτομίας